

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-05-156S

СИЛАБУС SYLLABUS	Управління витратами і ціноутворення Cost management and pricing	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	ФП 20	
Освітній рівень Level of Education	бакалаврський (перший) bachelor's (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	05	Соціальні і поведінкові науки Social and behavioral sciences
Спеціальність Field of Study	051	Економіка Economics
Освітня програма Degree Programme	Управління персоналом та економіка праці Human Resources Management and Labour Economics	

РІВНЕ – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Управління витратами і ціноутворення» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом та економіка праці», спеціальності 051 «Економіка». Рівне. НУВГП. 2023. 18 стор.

ОП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/20893/>

Розробник силабусу: Рощик І. А., к.е.н., доцент, доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 року

Завідувач кафедри: Міщук Г. Ю, д.е.н., професор.

Керівник (гарант) ОП: Юрчик Г.М., к.е.н., доцент

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: Ковшун Н. Е., д.е.н., професор

Попередня версія силабусу: 06-05-100S

© Рощик І.А., 2023

© НУВГП, 2023

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІНОУТВОРЕННЯ	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітня програма	Управління персоналом та економіка праці
Спеціальність	051 «Економіка»
Рік навчання, семестр	4, 8 / 5, 10
Кількість кредитів	5,5
Лекції:	30/8
Практичні заняття:	28/8
Самостійна робота:	107/149
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна/заочна
	екзамен

Форма підсумкового контролю

Мова викладання

українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА (ІВ)

Лектор

Роцик Ірина Анатоліївна,
доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва,
к.е.н., доцент

Вікіситет

<https://cutt.ly/cgL1qV6>

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-3155-2727>

Як комунікувати

i.a.roshchyk@nuwm.edu.ua

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мета та завдання

Метою дисципліни є формування у студентів знань про види і поведінку витрат, системи калькулювання витрат, системи ціноутворення, вплив витрат на прибуток підприємства, центри відповідальності та бюджетне планування.

Завданням дисципліни є розвиток у студентів вмій визначати, на виробництво якої продукції підприємству доцільно витратити обмежені ресурси, яку кількість продукції доцільно виробляти, за якою ціною виготовлену продукцію доцільно реалізувати, як організувати бюджетне планування і контроль за центрами відповідальності, щоб отримувати бажаний прибуток.

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів

[Управління витратами і ціноутворення](#)

Передумови вивчення*

(місце освітнього компонента в структурно-логічній схемі)

Відповідно до структурно-логічної схеми підготовки бакалаврів за спеціальністю 051 «Економіка» для вивчення дисципліни «Управління витратами і ціноутворення» студентам потрібно мати достатній рівень знань і вмій з дисциплін: Мікроекономіка, Економіка підприємства, Менеджмент, Маркетинг

Компетентності

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК17. Навики аналізу, планування, організації, розвитку та мотивування ефективного використання потенціалу людських ресурсів на мікро- та макрорівнях.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН-5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН-6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН-10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН-11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН-12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН-13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН-18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН-21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН-28. Здатність вирішувати управлінські завдання щодо планування, організації, розвитку та мотивування ефективним використанням потенціалу людських ресурсів у мікро- та макроекономічних системах

Структура та зміст освітнього компонента

Навчальна дисципліна складається з трьох змістових модулів (розділів).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ

ТЕМА 1. Суть і класифікація цін

- 1.1. Зміст ціни в ринковій економіці
- 1.2. Види цін та їх характеристика
- 1.3. Складові і структура ціни
- 1.4. Основні чинники ціноутворення

ТЕМА 2. Цінова політика і цінова стратегія підприємства

- 2.1. Зміст цінової політики підприємства та основні етапи її формування
- 2.2. Поняття та основні етапи розробки цінової стратегії
- 2.3. Основні види цінових стратегій

ТЕМА 3. Методи ціноутворення

- 3.1. Витратні методи ціноутворення
- 3.2. Ринкові методи ціноутворення
- 3.3. Нормативно-параметричні методи ціноутворення

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

ТЕМА 4. Управління витратами як спеціальна функція менеджменту

- 4.1. Витрати як чинник підприємницького прибутку
- 4.2. Система управління витратами

ТЕМА 5. Класифікація і поведінка витрат

- 5.1. Класифікація витрат

- 5.2. Фактори і поведінка витрат
- 5.3. Методи визначення функції витрат
- ТЕМА 6. Системи і методи калькулювання витрат**
- 6.1. Сутність і класифікація систем калькулювання витрат
- 6.2. Калькулювання за замовленнями та за процесами
- 6.3. Калькулювання повних витрат
- 6.4. Калькулювання змінних витрат
- 6.5. Калькулювання за нормативними витратами

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІНОУТВОРЕННЯ

ТЕМА 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

- 7.1. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток»
- 7.2. Особливості аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток» за умов асортименту
- 7.3. Аналіз чутливості прибутку
- 7.4. Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток»

ТЕМА 8. Аналіз релевантної інформації для управління витратами

- 8.1. Процес прийняття рішень і релевантність інформації
- 8.2. Диференціальний аналіз варіантів управлінських рішень
- 8.3. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень
- 8.4. Рішення стосовно запасів (методика обґрунтування рішень)
- 8.5. Модель прийняття рішення за умов невизначеності

ТЕМА 9. Управління центрами відповідальності

- 9.1. Концепція центрів відповідальності
- 9.2. Оцінювання діяльності центрів відповідальності

ТЕМА 10. Бюджетування та управління за відхиленнями

- 10.1. Сутність бюджетування та його організація
- 10.2. Методика складання та взаємоузгодження бюджетів
- 10.3. Управління за відхиленнями

Форми та методи навчання

Методи навчання: лекції у формі діалогу, проблемні лекції, мозковий штурм, навчальна дискусія, індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання.

Технології навчання: навчальні посібники, наукові статті, мультимедійна презентація, лекція в електронному форматі, друкований роздатковий матеріал.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/ результатів навчання

Система оцінювання знань студентів проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>

Для оцінювання знань студентів передбачається проведення поточного та підсумкового контролю знань за ЄКТС.

Бали нараховуються за виконання практичних завдань, самостійної роботи, модульних контролів. Кількість балів за виконання кожного завдання наведена у таблиці «Бюджет часу навчальної дисципліни».

Студенти мають можливість отримати додаткові бали (бонуси) за участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах, грантових заявках - 5 балів.

Усі модульні контролі проходять у формі тестування на навчальній платформі Moodle <https://exam.nuwm.edu.ua/> відповідно до графіка навчального процесу.

[Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти](#)

Для забезпечення права на об'єктивне оцінювання студентам надається право подавати в письмовій формі апеляційну скаргу про незгоду з отриманими балами.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

- 1. Голов С. Ф. *Управлінський облік. Підручник*. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с.

2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. *Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.*

3. Круш П.В. *Ціноутворення : підручник / П.В. Круш, О.І. Андрусь. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 292 с.*

4. Окландер М.А. *Маркетингова цінова політика. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.*

5. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т., Підгорна О. *Ціноутворення в умовах ринку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.*

6. [06-05-85М Методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи з навчальної дисципліни „Управління витратами та ціноутворення” здобувачами вищої освіти першого \(бакалаврського\) рівня за освітньо-професійними програмами «Бізнес-аналітика», «Управління персоналом і економіка праці» спеціальності 051 «Економіка» денної і заочної форм навчання / Рощик І.А. Рівне: НУВГП, 2021. 29 с.](#)

Допоміжна

7. Артамонова Н.С. *Управління витратами. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 116 с.*

8. [Ахновська І., Болгов В. Управління витратами: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.](#)

9. Колесніков О.В. *Ціноутворення: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 156 с.*

10. [Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. 2020. №4 \(115\). С.140-147.](#)

11. [Опорний конспект лекцій із дисципліни "Маркетингове ціноутворення" за освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» / укл. : О. П. Бурліцька. Тернопіль : ТНТУ ім. І.Пулюя, 2019. 43 с.](#)

12. [Тарасенко С.І. Управління витратами : навч. посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 305 с.](#)

13. [Управлінський облік: навч. посіб. /О.М.Брадул, В. А.Шепелюк, Л. Я.Шевченко, П. Д.Камінський, та ін. Кривий Ріг: ДНУЕТ, 2017. 113 с.](#)

14. [Управлінський облік: Навч. посібник / В.Д.Зелікман, І.М.Ізвєкова, Р.Б.Сокольська та інші. Дніпро: НМетАУ, 2017. 198 с.](#)

15. [Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. 166 с.](#)

Для вивчення навчальної дисципліни студенти можуть користуватися інформаційними ресурсами (вказаними вище та іншими), наведеними на сторінці дисципліни: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854>

Інформаційні ресурси в Інтернет

Професійні організації:

- Institute of Management Accountants. <https://www.imanet.org/membership>

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі вищої освіти мають можливість виконати індивідуальне дослідницьке завдання за темами навчальної дисципліни з подальшою презентацією їх результатів на науково-практичних конференціях або опублікуванням у друкованих чи електронних наукових виданнях.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

1. Аналітичні навички.
2. Гнучкість розуму.
3. Економічна компетентність.
4. Ініціативність.
5. Грамотність.
6. Критичне мислення.

7. Комплексне рішення проблем.

Дедлайни та перескладання

Завдання навчальної дисципліни повинні бути виконані продовж 14 днів від дня проведення лекційного чи практичного заняття. У разі відсутності на занятті через хворобу або мобільність студент зобов'язаний самостійно виконати завдання відповідно до методичних рекомендацій, розміщених на навчальній платформі Moodle або надісланих на пошту.

Допускається у порядку, встановленому НУВГП, вільне відвідування студентами навчальних занять відповідно до Порядку про вільне відвідування студентами навчальних занять в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

Інформація щодо перездачі модулів розміщена в розділі Оголошення на навчальній платформі НУВГП <https://exam.nuwm.edu.ua/>
[Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП .](#)

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

В межах вивчення дисципліни наявна можливість визнання (перезарахування) результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті. Положення про неформальну та інформальну освіту в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>
Рекомендовані курси:

<https://www.coursera.org/learn/accounting-for-managers>

<https://www.coursera.org/learn/uva-darden-managerial-accounting>

Правила академічної доброчесності

Студенти повинні дотримуватися принципів та правил академічної доброчесності, сумлінно та самостійно (крім випадків, що санкціоновано передбачають групову роботу) виконувати навчальні та дослідницькі завдання, посилятися на джерела, з яких береться інформація.

Якщо у виконаному практичному завданні виявлено запозичення з інших джерел без належного посилання, оцінювання такого завдання знижується у відповідності до виявлених порушень.

У випадку виявлення списування під час проведення поточного та підсумкового контролю, результати оцінювання такого студента скасовуються.

Неприйнятним є порушення норм моралі, зокрема негідне поведіння у громадських місцях, на території університету, вживання ненормативної лексики; завдання шкоди матеріально-технічній базі університету.

[Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Національному університеті водного господарства та природокористування](#)

[Кодекс честі студента](#)

[Академічна доброчесність. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти Якість освіти. НУВГП](#)

Вимоги до відвідування

Пропущенні заняття з навчальної дисципліни відпрацьовуються шляхом самостійного виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій. Завдання розміщені на навчальній платформі Moodle. Студент може звернутись безпосередньо до викладача з приводу отримання індивідуальних завдань або з використанням зазначених засобів комунікації.

Мобільні телефони та ноутбуки можуть вільно використовуватись студентами на заняттях для виконання практичних та ситуаційних завдань, роботи із статистичними даними.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

денна форма навчання

Лекцій 30 год.

Практичних 28 год.

Самостійна робота 107 год.

Результати навчання (ПРН) Змістові модулі, теми	5	6	10	11	12	13	18	21	28	Бали
--	---	---	----	----	----	----	----	----	----	------

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ										
ТЕМА 1. Суть і класифікація цін										
1.1. Зміст ціни в ринковій економіці	+				+	+				1
1.2. Види цін та їх характеристика	+					+				1
1.3. Складові і структура ціни	+					+	+	+		1
1.4. Основні чинники ціноутворення	+					+	+	+		1
ТЕМА 2. Цінова політика і цінова стратегія підприємства										
2.1. Зміст цінової політики підприємства та основні етапи її формування	+				+	+				1
2.2. Поняття та основні етапи розробки цінової стратегії	+					+	+		+	1
2.3. Основні види цінових стратегій	+					+	+		+	2
ТЕМА 3. Методи ціноутворення										
3.1. Витратні методи ціноутворення	+					+	+		+	2
3.2. Ринкові методи ціноутворення	+					+	+		+	2
3.3. Нормативно-параметричні методи ціноутворення	+					+	+		+	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ										
ТЕМА 4. Управління витратами як спеціальна функція менеджменту										
4.1. Витрати як чинник підприємницького прибутку	+					+	+			1
4.2. Система управління витратами	+					+	+			1
ТЕМА 5. Класифікація і поведінка витрат										
5.1. Класифікація витрат	+					+	+			2
5.2. Фактори і поведінка витрат	+					+	+		+	2
5.3. Методи визначення функції витрат	+					+	+		+	2
ТЕМА 6. Системи і методи калькулювання витрат										
6.1. Сутність і класифікація систем калькулювання витрат	+						+	+		2
6.2. Калькулювання за замовленнями та за процесами	+						+	+	+	2
6.3. Калькулювання повних витрат	+						+	+	+	2
6.4. Калькулювання змінних витрат	+						+	+	+	2
6.5. Калькулювання за нормативними витратами	+						+	+	+	2
За поточну (практичну) складову оцінювання, балів										32
За модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, балів										20

Результати навчання (ГРН) Змістові модулі, теми	5	6	10	11	12	13	18	21	28	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІНОУТВОРЕННЯ										
ТЕМА 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку										
7.1. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток»	+	+	+		+	+		+		2
7.2. Особливості аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток» за умов асортименту	+	+	+		+	+		+		2
7.3. Аналіз чутливості прибутку	+	+	+		+	+		+		2
7.4. Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг - прибуток»	+	+	+		+	+		+		2
ТЕМА 8. Аналіз релевантної інформації для управління витратами										
8.1. Процес прийняття рішень і релевантність інформації	+	+	+		+	+		+		2
8.2. Диференціальний аналіз варіантів управлінських рішень	+	+	+		+	+		+		2
8.3. Оптимальне використання	+	+	+		+	+		+		2

ресурсів за умов обмежень										
8.4. Рішення стосовно запасів (методика обґрунтування рішень)	+	+	+		+	+		+		2
8.5. Модель прийняття рішення за умов невизначеності	+	+	+		+	+		+		2
ТЕМА 9. Управління центрами відповідальності										
9.1. Концепція центрів відповідальності	+	+			+				+	2
9.2. Оцінювання діяльності центрів відповідальності	+	+			+				+	2
ТЕМА 10. Бюджетування та управління за відхиленнями										
10.1. Сутність бюджетування та його організація	+	+			+			+		2
10.2. Методика складання та взаємоузгодження бюджетів	+	+			+			+		2
10.3. Управління за відхиленнями	+	+			+			+		2
За поточну (практичну) складову оцінювання, балів										28
За модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 2, балів										20
Усього за поточну (практичну) складову оцінювання, балів										60
Усього за модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, модуль 2, балів										40
Усього за дисципліну, балів										100

ЛЕКЦІЙНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Суть і класифікація цін

Результати навчання ПРН-5, 11, 12,13, 18	Кількість годин: лекції – 2 практ. – 0	Література основна: 1. Круш П.В. Ціноутворення : підручник / П.В. Круш, О.І. Андрусь. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 292 с. 2. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 3. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т., Підгорна О. Ціноутворення в умовах ринку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
Опис теми	Зміст ціни в ринковій економіці. Види цін та їх характеристика. Складові і структура ціни. Основні чинники ціноутворення		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Пояснювати суть ціни як економічної категорії. Розрізняти види цін за такими ознаками: характер товарообороту, вид економічної діяльності, рівень державного регулювання, спосіб встановлення і фіксації, строк дії, спосіб отримання інформації про ціни, вид ринку, умови постачання тощо. Називати складові та визначати структуру роздрібної ціни. Види знижок. Визначати основні фактори ціноутворення: мета політики ціноутворення, попит, витрати, ціни конкурентів, методи ціноутворення.		
Методи та технології навчання	Демонстрація, навчальна дискусія, тестові завдання, навчання на основі досвіду.		
Засоби навчання	Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання.		

Тема 2. Цінова політика та цінова стратегія підприємства

Результати навчання ПРН-5, 11, 12, 13, 21	Кількість годин: лекції – 2 практ. – 2	Література основна: 1. Круш П.В. Ціноутворення : підручник / П.В. Круш, О.І. Андрусь. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 292 с.	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
--	--	---	---

		<p>2. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.</p> <p>3. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т., Підгорна О. Ціноутворення в умовах ринку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.</p>	
Опис теми	Зміст цінової політики підприємства та основні етапи її формування. Поняття та основні етапи розробки цінової стратегії. Основні види цінових стратегій.		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Вміти застосовувати алгоритм ціноутворення: постановка завдань ціноутворення, визначення попиту, оцінка витрат, аналіз цін і витрат конкурентів, вибір методу ціноутворення, встановлення остаточної ціни. Розробляти політику ціноутворення залежно від стадії життєвого циклу товару. Знати умови та особливості застосування цінових стратегій: залежно від рівня цін, характеристик покупців, рівня гнучкості цін, рівня конкуренції, співвідношення ціна/якість, рівня взаємного доповнення товарів. Здійснювати цінове сегментування ринку. Вміти аналізувати цінову динаміку. Вміти оцінювати і нейтралізувати цінові ризики.		
Методи та технології навчання	Демонстрація, проблемна лекція, лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, навчання на основі досвіду.		
Засоби навчання	Навчальні посібники, монографії, наукові статті, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.		

Тема 3. Методи ціноутворення

Результати навчання ПРН-5, 12, 13, 21	Кількість годин: лекції – 4 практ. – 4	Література основна: 1. Круш П.В. Ціноутворення : підручник / П.В. Круш, О.І. Андрусь. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 292 с. 2. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 3. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т., Підгорна О. Ціноутворення в умовах ринку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
Опис теми	Витратні методи ціноутворення. Ринкові методи ціноутворення. Нормативно-параметричні методи ціноутворення.		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Вміти застосовувати алгоритм розрахунку ціни шляхом додавання до собівартості запланованого прибутку. Вміти застосовувати ринкові методи ціноутворення: з орієнтацією на покупців, з орієнтацією на конкурентів. Вміти застосовувати нормативно-параметричні методи ціноутворення: агрегатний, параметричний, регресійного аналізу, питомої ціни. Знати передумови та переваги застосування цих методів.		
Методи та технології навчання	Демонстрація, проблемна лекція, лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, навчання на основі досвіду.		
Засоби навчання	Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання.		

Тема 4. Управління витратами як спеціальна функція менеджменту

Результати навчання ПРН-5, 12,13	Кількість годин: лекції – 2 практ. – 0	Література основна: 1. Голов С. Ф. Управлінський облік.	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
-------------------------------------	--	--	---

		Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с. 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.</i>	
Опис теми	Основні теорії прибутку. Ефективне ціноутворення як здатність підприємця отримати запланований прибуток. Формування прогнозованої величини витратної частини ціни. Система управління витратами: планування, організація, мотивація, облік, аналіз, контроль, регулювання витрат. Сутність ефективного управління витратами та їх оптимізації.		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Пояснювати актуальність ефективного управління витратами і ціноутворення для конкурентоспроможності бізнесу. Знати функції управління витратами та особливості їх реалізації в ринковій економіці. Знати сучасні методи управління витратами.		
Методи та технології навчання	Демонстрація, проблемна лекція, лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, навчання на основі досвіду.		
Засоби навчання	Навчальні посібники, монографії, наукові статті, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.		

Тема 5. Класифікація і поведінка витрат

Результати навчання ПРН-5, 12, 13, 21	Кількість годин: лекції – 4 практ. – 4	Література основна: 1. Голов С. Ф. <i>Управлінський облік. Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с.</i> 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.</i> 3. 06-05-85М	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
Опис теми	Сутність і класифікація витрат: для оцінки запасів і визначення фінансового результату; дослідження поведінки витрат і прийняття управлінських рішень; планування (прогнозування) та здійснення контролю і регулювання; за видами діяльності; за відношенням до процесу виробництва; економічні елементи витрат. Поведінка і фактори витрат. Графічне зображення поведінки змінних, постійних та сукупних витрат залежно від зміни обсягу діяльності. Релевантний діапазон. Методи визначення функції витрат: аналізу бухгалтерських рахунків, вищої-нижчої точки, візуального пристосування та інші.		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Класифікувати витрати за різними ознаками. Розуміти поведінку витрат залежно від зміни обсягу діяльності. Пояснювати вплив керівництва на витрати. Визначати функцію витрат з використанням різних методів. Оцінювати надійність функції витрат.		
Методи та технології навчання	Лекція у формі діалогу, демонстрація, аналіз конкретних ситуацій (case study), індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання, робота в команді.		
Засоби навчання	Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.		

Тема 6. Системи і методи калькулювання витрат

Результати навчання ПРН-5, 13, 18, 21	Кількість годин: лекції – 4 практ. – 4	Література основна: 1. Голов С. Ф. <i>Управлінський облік. Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с.</i> 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління</i>	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
--	--	---	---

		ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с. 3. 06-05-85М	
--	--	--	--

Опис теми	<p>Мета і сутність калькулювання витрат. Етапи калькулювання. Калькуляція. Облік і розподіл непрямих витрат. База і ставка розподілу. Методи розподілу витрат обслуговуючих підрозділів: прямого розподілу, послідовного розподілу, взаємних послуг, одночасного розподілу. Калькулювання на основі діяльності. Пул витрат.</p> <p>Калькулювання за замовленнями та за процесами. Еквівалентна одиниця готової продукції. Метод середньозваженої собівартості оцінки запасів, метод файфо. Калькулювання повних і змінних витрат. Маржинальний дохід: виробничий та загальний. Визначення операційного прибутку.</p>		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	<p>Визначати об'єкти витрат. Застосовувати систему калькулювання витрат за замовленнями.</p> <p>Застосовувати систему калькулювання витрат за процесами.</p> <p>Розподіляти витрати обслуговуючих підрозділів. Обчислювати і застосовувати ставку розподілу накладних витрат.</p> <p>Визначати маржинальний дохід. Застосовувати калькулювання змінних витрат для прийняття управлінських рішень.</p> <p>Розраховувати собівартість продукції шляхом калькулювання на основі діяльності.</p>		
Методи та технології навчання	<p>Лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, демонстрація, аналіз конкретних ситуацій (case study), індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання.</p>		
Засоби навчання	<p>Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.</p>		

Тема 7. Взаємозв'язок витрат, обсягу діяльності та прибутку

Результати навчання ПРН-5, 6, 10, 12, 13, 21	Кількість годин: лекції – 4 практ. – 4	Література основна: 1. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с. 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с. 3. 06-05-85М	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
Опис теми	<p>Сутність аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток». Методи аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток»: математичні, графічні. Точка беззбитковості, коефіцієнт маржинального доходу.</p> <p>Особливості аналізу в умовах багатoproфільного виробництва. Комбінація продажу. Середньозважений маржинальний дохід.</p> <p>Аналіз чутливості прибутку до зміни параметрів діяльності. Запас міцності. Операційний важіль.</p> <p>Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток».</p>		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	<p>Визначати точку беззбитковості.</p> <p>Визначати обсяг діяльності, необхідний для отримання бажаного прибутку.</p> <p>Визначати прибуток за певного обсягу діяльності.</p> <p>Визначати вплив зміни витрат, ціни та обсягу діяльності на прибуток підприємства.</p> <p>Визначати фактор операційного важеля і використовувати його для передбачення зміни прибутку.</p> <p>Визначати точку беззбитковості за умов асортименту.</p>		
Методи та технології навчання	<p>Лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, демонстрація, аналіз конкретних ситуацій (case study), індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання.</p>		
Засоби навчання	<p>Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.</p>		

Тема 8. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень

Результати навчання ПРН-5, 6, 10, 12, 13, 21	Кількість годин: лекції – 2 практ. – 4	Література основна: 1. Голов С. Ф. Управлінський облік.	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
---	--	---	---

		Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с. 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.</i>	
Опис теми	<i>Процес прийняття управлінського рішення та релевантна інформація. Дійсні та альтернативні доходи і витрати. Диференціальний прибуток. Аналіз релевантної інформації в типових господарських ситуаціях: рішення про «спеціальне» замовлення; рішення про розширення або скорочення сегмента діяльності; рішення про «виробництво чи купівлю»; рішення за наявності обмежень. Обґрунтування рішення щодо запасів. Економічний розмір замовлення. Резервний запас.</i>		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	<i>Визначати релевантні витрати і доходи. Застосовувати диференціальний аналіз релевантних даних для прийняття управлінських рішень. Визначати доцільність виконання спеціального замовлення; розширення або скорочення сегмента виробництва; самостійного виробництва (обробки) чи аутсорсингу. Складати оптимальну виробничу програму за умов обмежених ресурсів. Визначати економічний розмір замовлення запасів. Складати і застосовувати моделі прийняття рішення за умов невизначеності.</i>		
Методи та технології навчання	<i>Лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, демонстрація, аналіз конкретних ситуацій (case study), індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання.</i>		
Засоби навчання	<i>Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.</i>		

Тема 9. Управління центрами відповідальності

Результати навчання ПРН-5, 6, 12, 21	Кількість годин: лекції – 2 практ. – 2	Література основна: 1. Голов С. Ф. <i>Управлінський облік. Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с.</i> 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.</i>	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
Опис теми	<i>Концепція центрів відповідальності: центри витрат, центри доходу, центри прибутку, центри інвестицій. Принцип контрольованості доходів і витрат. Система калькулювання стандартних витрат. Аналіз відхилень фактичних витрат від стандартів. Оцінювання діяльності центрів відповідальності. Трансфертне ціноутворення.</i>		
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	<i>Складати звіт про результати діяльності центрів відповідальності. Обчислювати та аналізувати відхилення від стандартів змінних та постійних витрат. Оцінювати діяльність центрів відповідальності. Визначати трансфертну ціну та показувати її вплив на оцінку діяльності центрів відповідальності.</i>		
Методи та технології навчання	<i>Проблемна лекція, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, робота в команді.</i>		
Засоби навчання	<i>Навчальні посібники, монографії, наукові статті, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.</i>		

Тема 10. Бюджетування та управління за відхиленнями

Результати навчання Результати навчання ПРН-5, 6, 12, 28	Кількість годин: лекції – 4 практ. – 4	Література основна: 1. Голов С. Ф. <i>Управлінський облік. Підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 534 с.</i> 2. Іванюта П. В., Лугівська О. П. <i>Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н.,</i>	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4854
---	--	---	---

проф. Іванюти С.М. К.:
Центр навчальної
літератури, 2019. 320 с.

Опис теми	Сутність бюджетування. Стандарти витрат на виробництво. Генеральний та функціональні бюджети. Операційні бюджети: продажу, виробництва, прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, виробничих накладних витрат, собівартості готової продукції, собівартості реалізованої продукції, витрат на збут, адміністративних витрат, бюджетний звіт про прибуток. Фінансові бюджети: капітальних інвестицій, грошових коштів, бюджетний баланс. Підхід «згори-вниз» та «знизу-вгору». Бюджетний комітет. Бюджетний період. Звіт про виконання бюджету. Аналіз відхилень. Гнучкий бюджет.
Види навчальної роботи (що студенти повинні виконати)	Складати операційні й фінансові бюджети і пояснювати взаємозв'язок між ними. Складати звіт про виконання бюджет, пояснювати причини та розробляти управлінські рішення усунення відхилень. Складати гнучкий бюджет і використовувати його для аналізу відхилень. Оцінювати ефективність і результативність діяльності на підставі аналізу відхилень.
Методи та технології навчання	Лекція у формі діалогу, мозковий штурм, навчальна дискусія, тестові завдання, демонстрація, аналіз конкретних ситуацій (case study), проєктна технологія, індивідуальні завдання для вирішення практичних вправ та задач, тестові завдання.
Засоби навчання	Навчальні посібники, інформаційно-комунікаційне обладнання, комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, друкований роздатковий матеріал.

Лектор   *Рощик І.А., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва, доцент*

Автор
Доцент

Ірина РОЩИК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №768 від [sDateTime_SignWriteAgree_Last]
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП): [oSignECP.sSigner_Sert]
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00